

GLADIOLUS

75

ČZS - Základní
specializovaná
organizace pěstitelů
mečíků a kosatců
v Novém Jičíně

GLAD IRIS

NOSITEL ČESTNÉHO UZNÁNÍ I. STUPNĚ ÚV ČZS

ROČNÍK XX

ČÍSLO 75

LISTOPAD 1988

Neprodejné, zdarma

*pro vlastní potřebu svých členů vydává základní specializovaná
organizace pěstitelů mečičků a kosatců ČZS
se sídlem v Novém Jičíně.*

Řídí redakční rada.

Zodpovědný redaktor Vlastimil Novák.

Povoleno ONV v Novém Jičíně č. 403/16 — 391/82.

*Vytiskly Východočeské tiskárny, n. p., provoz 20,
Hradec Králové*

OBSAH

	Strana
Organizační zprávy	2
Chvála květů pro Bohumín 1988	2
Výstavy	6
Ocenění mečičků Gladiris za sezónu 1987	8
Představujeme oceněné odrůdy	10
Choroby mečičků, příznaky, ochrana	16
Mečičková sezóna 1988 je za námi	19
Úvod do genetiky rostlin	20
Připravujeme katalog velkokvětých kosatců	23
Povídka na přání	23
Společenská kronika	24

ORGANIZAČNÍ ZPRÁVY

Výroční členská schůze v Otrokovicích

Výbor ZSO Gladiris na svém zasedání dne 22. října 1988 se rozhodl uskutečnit výroční členskou schůzi ve dnech 14. a 15. ledna 1989 v Otrokovicích v hotelu Společenský dům.

Způsob dopravy: 50 metrů od nádraží je zastávka městského autobusu č. 55, který jede až k hotelu Společenský dům v intervalech 20 minut. Noclehy nahlaste písemně do 5. ledna 1989 př. Josefu Heroudkovi, Travníky 1180, 765 02 Otrokovice. Cena jednoho noclehu 35—38 Kčs. Upozornění — noclehy jsou v budově hotelu, kde se koná VČS a ostatní akce.

Program VČS:

Sobota 14. 1. 1989 — od 11.00 až 13.00 hodin burza a výměna cibulovin, od 14.00 hod. přednáška a beseda, od 15.30 — 17.00 hod. tombola (dárky přejímá př. Gebauerová), od 17.00 hod. večeře, od 18.00 hod. promítání diapoziitivů (diapoziitivy od členů vítány).

Výborová schůze naší specializované organizace se koná v 10.00 hod. (Pozvánky nebudou zaslány.)

Neděle 15. 1. 1989 — od 8.00 hod. zahájení výroční členské schůze. Předpoklad ukončení ve 13.00 hod.

Chvála květů pro Bohumín 1988

Petr Mirránek

O výstavě v Bohumíně uveřejňujeme samostatný článek i s vyhodnocením exponátů. Nebude však na škodu popsat vystavené exponáty podrobněji a netradičně.

Podobně jako v roce 1985, kdy bylo po dobu výstavy abnormálně horko a květy na výstavních stolech odkvétaly a uvadaly před očima, i letos svoz květů a jejich aranžování vyšel na termín s mimořádně horkým počasím. Je s obdivem, že výstava byla obsazena vystavovateli i z větších vzdáleností, např. z Plzně. Někteří pěstitelé nosili upečené a zvadlé květy z kufrů aut místo na výstavní stoly přímo do aranžmá nebo dokonce i do odpadových kontejnerů. Za těchto podmínek bylo vystaveno 2250 kvalitních exponátů od 49 vystavovatelů, což je výborná účast, protože výstavy s exponáty se zúčastnil každý osmý člen naší ZSO. Dal-

ších 1000 květů bylo použito k aranžmá k vytvoření velkých kytic. U vstupu do hlavního sálu byla instalována expozice stanice mladých pěstitelů z Bohumína, které do pěstování mečíků a dalších květin zasvěcuje předseďa naší ZSO ing. Prachař. Mládež, která má ve škole možnost pracovat s květinami, a nemusí to být zrovna mečíky nebo kosatce, získává automaticky vztah k přírodě, kulturním květinám a práci s půdou. Bude si tohoto vztahu později v dospělosti vážit a vážit si též práce těch, kteří tuto krásu květin pro jiné vytvářejí.

Přítel Rýpar přijel na výstavu se zpožděním, kdy již bylo vše v hlavním sále obsazeno, ale svými vynikajícími, opravdu výstavními klasy DRAMA MOON MIRAGE, TŘEBÍČ, CELEBRITY a ČUMULANGMA upoutával pozornost návštěvníků dříve před tím, než vešli do výstavního sálu. Mnoho pěstitelů přivezlo kvalitní výstavní klasy, ale

tyto nebyly vzaty k hodnocení odbornou porotou, protože utrpěly horkým počasím a spodní květy uvadly, případně nebyly plně nakvetlé.

Přítel Tur přivezl nádhernou BÍLOU NEZNÁMOU, ČERVENÉHO KRÁLE, paní Balcarová se pochlubila krásným ROYAL BROCADE, CHRISTINE a KROMĚŘÍŽI, u přítele Končeka návštěvníci obdivovali PINK LADY, WHITE ICE, ILJIČOVU LAMPU, BOHUMÍN a CARAVAN.

Přítel Palát přivezl mimo jiné BOHÉM, CANDYMAN, BÍLOU NEZNÁMOU Ludvík Boček vystavoval hodnotné klasy RUFFLED PINK, COOL TREAT, HALLMARK a KYTICI. Poprvé vystavoval přítel Šaran, a to kvalitní k'asy MOON MIRAGE a MISS BRATISLAVU, zajímá se podrobně o rodokmeny a věřme, že začne i s novošlechtěním.

Největší zájem návštěvníků, ale i vystavovatelů vzbuzují kolekce šlechtitelů, kteří se chtějí pochlubit něčím novým. Tentokrát neklamal Jarda Kovářik a přivezl nový semenáč, sytě oranžový s okem, značený BC-BL-1 s 10 nakvetlými květy na krásném dlouhém klase, trochu podobný na HERITAGE, ale jistě barevně dokonalejší. K hodnocení však překvetl, bylo se však na co podívat. Dále tato kolekce obsahovala pěkný nový purpurák RE-BK-3, růžový s bílým okem BB-LK-1 a kříženec BICENTENNIAL X FCL, z odrůd vynikly SOCIALITE, PINK FANTASY, FAUN a novinka RNDr. Rýznara BATBJAMBA. Pěkné novošlechtění měl přítel ing. Poláček, hnědý s atraktivním červeným okem, překvapení pro oči návštěvníků s originální kombinací barev a z odrůd měl tradičně kvalitní ECSTASY, ZELENOU HORU, ADAGIO, BOHUMÍN 85 a BETTY.

Do třetice z šlechtitelů zabojoval přítel Hrabovský také s množstvím nádherných novošlechtění. NŠ 82/3 oranžový, NŠ 82/10-3 růžový z kombinace (CARIOCA X DIALOG), z odrůd měly vysokou kvalitu KOKTEJL, PROMINENT, MARIENKA, NACARAT a tři klasy TREBÍČE.

Z Plzeňáků, kteří to měli do Bohumína asi nejdále, dovezli a uchránili před horkem krásné a svěží květy. Přítel Beneš ZELENOU KADEŘ a EMERALD RIPPLE, přítel Rohlíček KYTICI, PLZEŇ, HRADEC KRÁLOVÉ, přítel Kreisl GAY FESTIVAL a tři krásné klasy KYTICE, které se zřejmě v Plzni dobře daří, přítel Žufan měl krásné klasy DIVINITY, MOGUL, JEŠTĚD, DESTINY, SPIRIT OF 76, BRONZOVOU SOCHU, PINK FANTASY a 3 klasy SERENADE: Za nejhodnotnější expozici výstavy jsem považoval vystavené mečíky přítele Koníře: DONNA MARIA, ÚPLNĚK, MAJÁK, VALČÍK, JUNGLE FLOWER, SUMMER SPECIAL a další vyzářovaly čerstvostí a zdravostí. Přítel Ryšavý pečlivě ve své kolekci upravil ČERVENÉHO KRÁLE, ELIXÍR a BÍLEHO MOTÝLA a přítel Kalista REGENCY, CHINESE CORAL a SEQUOIU. Pěkné expozice měli i přítel Procházka z Gottwaldova s kvalitními k'asy ISLE OF CAPRI, BETTY, OLINKA a ZELENÉ JEZERO a přítel Sliva 24 KARÁT a WHITE LACE. I u dalších pěstitelů byly v expozicích krásné květy, např. u přítele Pitra PREMIANT, JEŠTĚD, SHELL PINK a u přítele Kaštovského JEROME PINK, ILJIČOVA LAMPA, u přítele Szotkovského TANGO, RUFFLED PINK a ALBATROS, u přítele Dluhoše TIJUANA, BOMBAJ, GERONIMO, a u Pospíchala MODRÝ PROGRAM a COLOR PARADE. Nemohu opomenout přítele Červinku, v jehož kolekci vynikaly hodnotné klasy LEMON MERINGUE, POUCHODĚN, na výstavním stole přítele Pernici vévodil CANDYMAN a u přítele Ježíška BAZAAR a BILÁ NEZNÁMÁ.

Výčet všech vystavovatelů je dlouhý, ale každý se pyšnil na této výstavě něčím pěkným, takže celkově jsem z výstavy byl velmi vysoký. Vrcholem výstavy byla expozice přítele Barty, umístěná v čele sálu a jejíž součástí byla i malá výstavka ze šlechtění přítele Sochora, semenáčů, které přítel Bárta převzal do své péče. Hodnotné v jeho expozici byly MAJÁK, DIANA, BIG COOPER, TREBÍČ, i GAY FESTIVAL, který obdivují návštěvníci pro jeho atraktivní žíhané zbarvení.

Přítel Heroudek přivezl tradičně kvalitní KING OF SPADES, PASTEL ROUGE, STEPPING OUT, TŘEBÍČ a FELIX THE CAT. Také přítel Benda ze Studénky měl krásnou expozici, v níž vynikaly CICERO, FLORIDOR, ROMANTIK, NOBLESSE A MILKY WAY. Přítel Mikyska z Třebíče se měl možnost pyšnit krásnými klasy JEROME PINK, JARO, REDISH PURPLE a přítel Hudeček dal do čela své expozice BOMBAJ, BRONZOVOU SOCHU, ČIPKOVANÝ ČEPIEC a KROMĚŘÍŽ 78. Hodnot-

né expozice měli i přátelé Jaroslav Lubojacký s mečíky PAVLÍNKA, SPARTAN, BARN DANCE a Jan Lubojacký s mečíky OLINKA, METELICE a LU-86-10-4, semenáčem barvy fialové s modrým středem. Také expozice dalších pěstitelů byly vysoce hodnotné.

Nakonec nezbývá než všem, kteří tyto krásné květy s láskou vypěstovali a na výstavu dovezli, poděkovat. Těšíme se již nyní na další Bohumín 1991!

Výsledky hodnocení výstavních exponátů na výstavě mečíků Bohumín 1988

Hodnocení provedla hodnotící komise ve složení: předseda: Miroslav Slíva, členové: Benda, Dinter, Heroudek, Mimránek, ing. Poláček, Procházka a Rohlíček.

umístění:	název:	bodový zisk:	vystavovatel:	kategorie kvality:
Velikostní skupina 500:				
1.	FRESH AS SPRING	88,38	Slíva	I.
2.	CELEBRITY	88,67	Rýpar	I.
3.	CHINESE CORAL	87,67	Kalista	II.
4.	WESTERN MISS	85,00	Kalista	II.
5.	TITAN	84,16	ing. Poláček	II.
6.	MOON MIRAGE	79,16	Rýpar	—
7.	GAY FESTIVAL	74,00	Hudeček	—
8.	GAY FESTIVAL	73,00	Černý	—
Velikostní skupina 400:				
1.	TŘEBÍČ	90,50	Koníř	I.
2.	DRAMA	86,33	Rýpar	II
2.	JEROME PINK	86,33	Kaštovský	II
3.	PINK MIRACLE	86,17	Rýpar	II
4.	MAJÁK	85,50	Koníř	II
5.	MISS BRATISLAVA	85,33	Šaran	II
6.	ÚPLNĚK	85,25	Hrabovský	II
7.	DRAMA	85,17	Kalista	II
8.	BÍLÝ MOTÝL	83,83	Ryšavý	III
9.	ZELENÁ HORA	82,83	ing. Poláček	III
10.	FLAMINGO	82,67	Cervenka	III
11.	KYTICE	81,67	ing. Lubojacký Jan	III
12.	COLOR PARADE	81,60	Kaštovský	III
13.	CONTESSA	81,17	Koníř	III
14.	POCHODEŇ	80,83	Koníř	III
15.	BOHÉM	80,67	Palát	III

16. LILAC RUFFLES	78,60	Boček	—
17. KYTICE	78,50	Boček	—
18. SPIRIT OF 76	77,30	Žufan	—
19. DONNA MARIA	74,00	Koníř	—

Velikostní skupina 300:

1. CARIOCA	83,67	Rýpar	III.
2. OLINKA	80,67	Bárta	III.
3. OLINKA	80,33	ing. Lubojacký Jan	III.
4. DIANA	78,25	Rohlíček	—

Velikostní skupina 200:

1. BONNIE	81,50	Koníček	III
2. NUGGET	78,33	Slíva	—
3. neuděleno			

Československé amatérské novošlechtění:

1. R-189	91,67	Rýpar	I.
2. 82/505	86,75	Hrabovský	II
3. VL.LM-1	80,16	Kovařík Jaroslav	III
4. ČI.I.P-4	79,83	Kovařík Jaroslav	III

Hodnocení výstavy mečíků Bohumín 1988

Na letošní výstavu mečíků jsou dva různé názory: „Jedni tvrdí, že výstava v roce 1985 měla lepší uspořádání i aranžmá, jiní pak zase, že ta letošní byla pěknější.“

Je potřeba si uvědomit, že ta letošní byla uspořádána za zcela jiných podmínek, a to:

- v první řadě bez **pomoci řezaných květů** z Heřmanova Městce pro aranžmá,
- rovněž zapůjčení hrnkovaných květin z Rekultivací nebylo v takovém množství jako minule, v roce 1985 to bylo v hodnotě 700 tis. Kčs,
- dále materiální pomoc ze strany vedení ŽDB nebyla zdaleka taková jako v roce 1985,
- v neposlední řadě i počasí letošního roku udělalo své.

Přesto však tvrdíme, že vlastní uspořádání bylo opět na vysoké úrovni. Aranžmá díky paní Luňáčkové, materiální zajištění, vlastní organizace výstavy a zajištění ZK ROH včetně služeb díky ing. Prachařovi byly hlavní články, které podstatnou měrou přispěly ke zdaru výstavy.

Zpestřením výstavy byla ukázka perníkářské práce paní Zdeňky Hanzelkové z Libhoště. Členové ostravského odboru Gladiris, zvláště však přátelé z Bohumína, pak svou prací pomohli při přípravě a instalaci výstavy, hlavně však při její likvidaci, protože sál musel být po ukončení výstavy v co nejkratším čase vyklizen. Velkým přínosem pak byla pomoc rodinných příslušníků některých našich členů, hlavně při likvidaci výstavy v nedělních večerních hodinách.

Nápad vyřešit aranžmá ve vestibulu včetně expozice výpěstků stanice mladých přírodovědců při ZK bylo velice vhodné, rozhodně vhodnější než v roce 1985 v poschodí. Myslíme si, že to není jen náš názor, že by bylo třeba pro příště provést vyhodnocení vítězných mečíků v podstatně kratším čase než tomu bylo na této výstavě. Samozřejmě s patřičným srozumitelným označením včetně jména pěstitele. Rovněž anketní lístky pro diváky pokud se

budou vydávat, by měly být zajištěny v dostatečném množství. Můžeme bez nadšázky říci, že celou dobu výstavy bylo všude slyšet jen slova chvály a obdivu nad nesmírnou krásou vystavených exponátů. Nejvíce nás potěšila věta, kterou na konto této výstavy vyslovil ing. Dalibor Poláček, že na této výstavě neexistují průměrné výstavní expozice vystavovatelů, ale všechny jsou na patřičné úrovni.

Názor šlechtitelské komise

Výstava Bohumín 88 v každém případě splnila svou úlohu. Byly v nebyvalé kráse a dokonalosti předvedeny veřejnosti výsledky čs. novošlechtění. Jednotlivé exponáty byly tak dokonalé, že návštěvníci nepostřehli, že aranžmá byly svedeny z části z vyřazených a uvadlých klasů, protože šl. stanici v Heřmanově Městci několik dní před výstavou postihla velká kalamita, silné krupobití a k aranžování nemohly být poskytnuty žádné květy k vytvoření jednobarevných dekoračních kytic, které umocňují krásu našich výstav.

Příznivě si však, že jsme vítězným exponátům a tím samozřejmě vystavovatelům zůstali hodně dlužni. Nebyly vyhodnoceny expozice, dva nebo tři klasy a je také škoda, že nebyla připravena soutěž pro aranžéry, manželky a dcery vystavovatelů. Jistě by rády předvedly kytice a kyticčky, které upravují k vyzdobení svých bytů.

Výstavní exponáty, které získají ocenění, jsou nejkrásnějšími klenoty našeho snažení, a proto je potřebné je náležitě vystavit a pečlivě označit visačkou, které je představit svým pořadím, jménem vystavovatele a názvem, případně i jménem původního šlechtitele.

Zpoždění vyhlášení výsledků bylo způsobeno protahováním hodnocení některými členy poroty, ne zrovna nejlepším zorganizováním činnosti hodnotitelské komise, ale i celkovým prostředím, špatnou aklimatizací v sále, velkým množstvím výběrových květů a vrcholem všeho snad bylo otevření bufetu s občerstvením pro návštěvníky výstavy v místnosti, kde jsme exponáty hodnotili. V činnosti hodnocení máme tedy do budoucna co vylepšovat a o čem přemýšlet.

OBNOVENÁ TRADICE RAPOTÍN 1988

Kousek za Šumperkem, v malebné náhorní rovině, přímo pod svahy Vysokého Jeseníku, byla v místním kulturním domě obnovena tradice známých „Rapotínských výstav“. A tak opět vítá všechny návštěvníky i projíždějící motoristy velký transparent přímo u hlavní silnice, pár desítek metrů od sálu kulturního domu. Výstavy, stejně jako loni, pořádala místní organizace ČSZ a ne malou měrou se organizačně o její úspěch zasloužili přátelé König a Klimeš.

Výstavy, zahájené 27. 8. 1988, se zúčastnilo 15 vystavovatelů, kteří vystavili 300 cv. mečíků v 720 klasech.

Opětně přijeli přátelé, manželé Hudečkoví, nově manželé Balcarovi, př. Rýpar s ženou a manželé Szotkowští.

Hodnocení provedla pětičlenná komise — př.: Odstrčil, Hudeček, Pernica, Rýpar a Szotkowski — výběrem s tímto rozhodnutím:

sk. 100—200:

1. LITTLE MO Hudeček
2. ROSEANE Pernica
3. LAVISH Pernica

300:

1. CARIOCA Rýpar
2. REGENCY Hudeček
3. BAMBINO Hudeček

400:

1. SPIRIT OF 76 Pochylý
2. ČISTOTA Hudeček
3. TŘEBÍČ Rýpar

500:

1. SCARLET LONG HORN Rýpar
2. INCOMPARABLE Hudeček
3. HEAVENLY ROSE Hudeček

Exoty:

1. SUPERNOVA Hudeček
2. PADRE SERRA Šula
3. HANIČKA Hudeček.

Semenáče: 1. R246 Rýpar, 2. R54 Pernica, 3. R248 Rýpar. Kolekce nebyly hodnoceny a není jednoduché napsat jejich pořadí.

Za rovnocenné bych považoval kolekce př. Hudečka a Rýpara. Obě kvalitní, prvá obsažnější, druhá pak obsahovala kvalitní semenáče př. Rýpara, včetně zajímavého „modráka“ R 228.

Práce organizátorů i všech, kteří se podíleli byla, přes rozmary počasí, také oceněna návštěvností i vděkem návštěvníků. Organizátoři si zaslouží i poděkování vystavovatelů, především za srdečnost, jež je snad dána již samou blízkostí hor.

P E V

VÝSTAVA KVĚTIN VE SVOJKOVICÍCH 26. - 28. SRPNA 1988

František Rohlíček

Okresní výstavu květin v Rokycanech - Svojkovicích provázelo heslo „Pro zdraví a krásné životní prostředí“. Byla uspořádána pod patronací okresního výboru Českého zahrádkářského svazu Rokycany.

K nejkrásnějším exponátům patřily mečíky v širokém sortimentu, které návštěvníkům připravili členové odboru Plzeň ZSO ČZS GLADIRIS. Vystaveny byly dále jířiny, menší expozice bonasají a vše doplňovaly květinová aranžmá a ruční výrobky žen.

Je možno konstatovat, že vystoupení tuctu mečíkářů z oblasti Plzně bylo další propagací moderních odrůd

mečíků a GLADIRISU na veřejnosti. Je potěšitelné, že řady vystavovatelů se dále rozšiřují, i že se dále zlepšil sortiment vystavovaných odrůd. Zasluhou mečíkářů se bylo na co koukat a řada návštěvníků odcházela z výstavy květin s krásnými dojmy a zážitky.

Provedené hodnocení nejlepších odrůd mečíků potvrdilo, že výsledky odborné ankety GLADIRIS vyjadřují reálný obraz nejhodnotnějších současného sortimentu.

Z novinek nejvíce zaujal PROMINENT dr. Rýznara a KONKURS př. Vlastimila Nováka. Obě odrůdy mají šanci zařadit se do skupiny těch nejlepších! Svě kvality připomenou: BOHEM, COLOR PARADE, CHOCOLATE RIPPLE, GAY FESTIVAL, DRAMA, KYTICE a SERENADE.

Vystavovatelé: Jaroslav Beneš, Jaroslav Černý, Petr Duchoň, Vladislav Krejčí, ing. Jindřich Kreisl, Václav Mastný, František Rohlíček, JUDr. František Strnad, ing. Josef Šiler, Václav Tolar, Olga Vaníčková a Antonín Žufan, Josef Fait.

Hodnotitelská komise: J. Beneš, J. Černý, ing. J. Kreisl, F. Rohlíček, V. Tolar a A. Žufan.

Výsledky hodnocení:

Třída 300:

1. místo: 333 SERENADE, př. Rohlíček.
2. místo: 352 ČERVENÁ KARKULKA, př. Žufan.
3. místo: 363 BAMBINO, př. Žufan.

Třída 400:

1. místo: 472 KYTICE, př. Beneš.
2. místo: 477 KONKURS, př. Žufan.
3. místo: 453 DRAMA, př. Žufan.

Třída 500:

1. místo: 522 PROMINENT, př. Žufan
2. místo: 563 GAY FESTIVAL, př. Beneš.
3. místo: 599 MOGUL, př. Žufan.

Ocenění mečíků GLADIRIS za sezónu 1987

Ing. Jaroslav Ponec

Podle propozic uvedených v č. 71 zpravodaje rozhodl výbor ZSO Gladiris na základě výsledků hodnotitelské ankety o udělení cen za sezónu 1987.

Ankety se zúčastnilo 122 hodnotitelů, to znamená, že pro jednotlivá ocenění jsou předepsány tyto minimální hodnoty:

ZM: 120 bodů (24 hlasů) 25 % bodů za pěst. vlastnosti, podmínka CK.

CK: 60 (12) 10 %, podmínka SO.

SO: 30/6, podmínka introdukce od r. 1977 u zahraničních a od r. 1981 u československých odrůd.

ZLATÁ MEDAILE GLADIRIS 1987

1. 454	POCHODEN	Repčík 83	342/55/48%
2. 400	JESTĚD	Rýznar 81	292/49/52%
3. 472	KYTICE	Rýznar 83	225/42/45%

Zahraniční odrůdy:

1. 437	COLOR PARADE	Fraze 76	202/37/70%
2. 368	REGENCY	Fraze 76	167/30/58%

CENA KVALITY GLADIRIS 1987

1. 434	PLZEŇ 84	Poláček 86	98/19/10%
2. 343	DIANA	Rýznar 82	81/16/26%
3. 425	TŘEBÍČ	Poláček 84	62/14/24%
4. 462	RŮŽOVÝ KLENOT	Repčík 84	62/13/27%
5. 427	BRONZOVÁ SOCHA	Rýznar 84	60/12/37%
6. 575	TITAN	Poláček 84	60/12/25%

Zahraniční odrůdy:

1. 442	BRIDESMAID	Doerr 77	149/32/13%
2. 335	FRIZZED C. LACE	Johnson 76	143/29/14%
3. 433	JO ANN	Kochevar 83	135/20/47%
4. 304	GREEN ISLE	Roth 79	129/26/90%
5. 543	ULYBKA GAGARINA	Gromov 80	125/23/76%
6. 545	INCOMPARABLE	Mac Kenzie 80	69/14/22%
7. 499	CHOCOLATE RIPPLE	Fraze 78	62/13/62%

STANDARDNÍ OCENĚNÍ GLADIRIS 1987

1. 442	POEMA MLÁDÍ	Sochor 84	61/11/62%
2. 401	ALBATROS	Hajduček 86	38/ 7/12%
3. 363	OLINKA	Prachař 86	37/ 7/40%
4. 552	PASTEL ROUGE	Sochor 82	30/ 6/100%

Zahraniční odrůdy:

1. 468	BLACK STALLION	Fischer 79	73/17/ 90%
2. 447	PINK LADY	Roberts 82	58/ 8/ 34%

3.	404	EMERALD RIPPLE	Pletcher 78	51/ 9/ 80%
4.	499	DRIFTWOOD	Fischer 84	48/ 9/ 77%
5.	343	TRIBUTE	Roberts 85	45/ 9/ 22%
6.	556	JUNGLE FLOWER	Vincent 86	40/ 7/ 50%
7.	412	ADAGIO	Griesbach 78	37/ 8/ 40%
8.	512	CELEBRITY	Roberts 83	37/ 6/ 40%
9.	465	PRISCILLA	Frazee 77	33/ 8/100%
10.	420	DONNA MARIA	Podger 79	33/ 7/ 54%
11.	447	ATTRACTION	Coon 82	32/ 7/ 34%

CENA VÁCLAVA SOCHORA

Všechny nás zarmoutila zpráva, uvedená v minulém čísle zpravodaje, že jeden z našich předních šlechtitelů Václav Sochor již není mezi námi.

Václav Sochor patřil k zakladatelům novodobé éry československého amatérského novošlechtění mečíků, které dosáhlo tak velkého rozmachu. Do rukou šlechtitelů a všech milovníků těchto krásných květin uvedl řadu vynikajících odrůd skvělých estetických a dobrých pěstitelských vlastností. Zvláštní roli v jeho šlechtitelském programu sehrála nejasnostmi opředená BILÁ NEZNÁMÁ, kterou najdeme v rodokmenu mnoha Sochorových odrůd.

Určitě nejznámější odrůdou Václava Sochora, se kterou získal Zlatou medaili Gladiris 1986, je HRADEC KRÁLOVÉ, ve své barevné třídě skutečně špičkový mečík, s velmi dobrými pěstitelskými vlastnostmi. Z mnoha dalších vzpomeňme například impozantní bílou SNĚHOVOU ZÁVĚJ, která získává Standardní ocenění 1986, stále populárnější POEMU MLÁDÍ, oceněnou Standardním oceněním 1987, stejně jako výborně rostoucí PASTEL ROUGE. Mnozí obdivují zelenou JITKU (uvedena 1985), stejně jako odrůdy z posledních let — purpurového RUMBURAKA, ZLATÝ KLAS a řadu dalších, ve kterých spatřují kandidáty na ocenění příštích let.

Dnes má Václav Sochor řadu zdatných následovníků, kteří také díky jemu a s jeho odrůdami pokračují v této ušlechtilé činnosti.

Proto výbor ZSO Gladiris rozhodl k uctění památky Václava Sochora a k podpoře všech, kteří chtějí pokračovat v jeho šlépějích, každoročně udělovat **Cenu Václava Sochora**, určenou nejúspěšnějším československým amatérským novošlechtěním mečíků z posledních let.

Tato cena bude udělena na základě hlasování v hodnotitelské anketě Gladiris za těchto podmínek:

- Odrůda byla introdukována a registrována šlechtitelskou komisí Gladirisu v **posledních třech letech** do roku hlasování.
- Ze všech odrůd československého amatérského novošlechtění z posledních tří let získala nejvyšší počet bodů.
- Nejpozději v roce hlasování splnila podmínky pro Standardní ocenění Gladiris.
- Cenu Václava Sochora nezískala v předchozích letech.

Tato cena bude tedy každoročně udělována jiné odrůdě, splní-li výše uvedené podmínky. Odrůdy se o ni mohou ucházet do tří let po svém uvedení. Podmínkou je registrování introdukce šlechtitelskou komisí.

Za sezónu 1987 získává na základě těchto podmínek Cenu Václava Sochora odrůda **BOMBAJ** šlechtitele **ing. Dalibora Poláčka**, uvedená v roce 1985, která získala 114 bodů, 19 hlasů a byla již oceněna Cenou kvality 1986. Na dalších místech se umístily:

2. PLZEŇ 84,	Poláček 1986,	98 b., 19 hl., CK 87
3. ALBATROS,	Hajduček 1986,	38 b., 7 hl., SO 87
4. OLINKA,	Prachař 1986,	37 b., 7 hl., SO 87

Tyto odrůdy budou spolu s dalšími úspěšnými výpěstky našeho amatérského novošlechtění soutěžit o Cenu Václava Sochora ještě v příštím roce.

Na závěr ještě připomeňme, že osvědčení o cenách Gladirisu a Cena Václava Sochora budou předány úspěšným šlechtitelům na výroční členské schůzi.

Představujeme oceněné odrůdy

Ing. Jaroslav Ponec

Na jiném místě tohoto zpravodaje jsou uvedeny odrůdy mečíků, které získaly letošní cenu Gladiris. Někteří přátelé říkají: není to málo, jen strohý soupis jmen? Nezasloužily by si tyto úspěšné odrůdy bližší představení? Mají patrně pravdu, a proto se o to v následujících řádcích pokusíme.

454 **POCHODĚŇ**, Repčík 83, LM, CK 86, ZM 87. Když dr. Peter Repčík opyloval pylem bílé, krásně zvlněné Johnsonovy BICENTENNIAL Adamičovu červenou ANNU, měl šťastnou ruku. Získal semenáče, které jistě vnesly do sortimentu červených odrůd progresivní prvky, POCHODĚŇ a MAJÁK, uvedený o rok později, vzbudily záhy pozornost. Od začátku se objevují společně na předních místech různých anket, společně získávají Cenu kvality 1986. Zatímco MAJÁK stavějí v estetických vlastnostech někteří výše než POCHODĚŇ, díky pronikání mezi širší okruh pěstitelů dominuje stále více POCHODĚŇ, díky o mnoho lepším pěstitelským vlastnostem. Proto se v letošním roce dostává do „nejvýbranější společnosti“ a získává Zlatou medaili. Červenými květy POCHODĚŇ s tmavším spodním lístkem, zdobeným bílou linkou jsou mnozí nadšeni, i když přísní kritici by si přáli čistší a kompaktnější barvu. Zvlnění a voskovitost (R 3, W 4) jsou mezi červenými špičkové. Porost POCHODĚŇ není těžké poznat — vysoký, zdravý, vitálně rostoucí, k tomu dobrá množivost — to vše jsou důvody, proč jí nechybí pěstitelské body. A nějaké výtky? Kéž by byla delší! Délkou a uspořádáním klasu patří rozhodně mezi dekorativní odrůdy.

400 **JEŠTĚD**, Rýznar 81, EM, CK 86, ZM 87. Někdy se říká, že v šlechtění bílých mečíků je těžké přinést něco nového. Jistě — bílé odrůdy jsou všechny bílé (i když odstín není identický), ale u sněhobílých květů jako by více působily všechny detaily zvinění i stavby. Každá je jinak krásná a je stále co zlepšovat. JEŠTĚD patří ovšem mezi prominenty. Pochází z „dobré rodiny“: matka EVA sehrála důležitou roli v šlechtitelském programu dr. Rýznara a BÍLÁ NEZNÁMÁ, zde použitá jako pylový rodič, je téměř legendou, jejíž šlechtitelský potenciál není zřejmě stále vyčerpán. JEŠTĚD má i zdatné sourozence (SNĚHURKA, HANIČKA, POPOCATEPETL, LIBĚNA...), ale ze všech právě on dosáhl největší obliby a rozšíření. Má krásné zvlněné, voskové květy (R 4, W 4) i pěkné klasy, kterým snad chybí k dokonalosti nějaký ten puk navíc (obvykle dosahuje 18—20 (7—8) a preciznější stavba. Připočteme-li k tomu dobré pěstitelské vlastnosti, dostáváme „komplexní“, a proto oblíbenou a ceněnou odrůdu.

472 **KYTICE**, Rýznar 83, LM, CK 86, ZM 87. Třetí odrůdou, se kterou získal dr. Rýznar Zlatou medaili je KYTICE. Zdobí ji krásná, jemná barva — světlá lila s měkkým přechodem do krémového hrdla, pěkně zvlněné a voskové kvě-

ty (R 3, W 3) typu „pointed“, tj. se zahrocenými lístky, které dávají květenství charakteristický vzhled. Vytváří vzhledně, dlouhé a štíhlé klasy, rostle vitálně a zdravě, dobře množí. KYTICE je v současné době na vzestupu (přírůstek bodů 142 %), proniká mezi širší okruh pěstitelů a získává si nové přátele. V jejím rodokmenu sehrály důležitou roli tři pinkové odrůdy: výborný Johnsonův JEROME PINK (445), jenž se podílí na vzniku řady krásných a jemných odrůd, který byl opylen semenáčem z křížení STEPHANIA (443) × CHRISTINE (442).

437 **COLOR PARADE**, Frazee 76, LM, CK 86, ZM 87. Pro někoho je možná překvapením, že se COLOR PARADE dopracoval až ke Zlaté medaili. Je věren svému jménu — neobyčejná barva je zřejmě jeho největší devizou — sytá lososová s kontrastní zelenožlutou a červeným okem. Pěkné, zvlněné a středně voskové květy (R 2—3, W 2) jsou uspořádány v klasech, o jejichž délce, stavbě a nákvětu ovšem nelze hovořit v superlativech. Velké úspěchy některých dekoračních odrůd by nás, i když jsme obdivovateli krásných klasů, měly dovést k závěru: šance semenáče nelze hodnotit pouze na základě výstavních ambicí. Důležitá je i krása jednotlivého květu a především pěstitelské vlastnosti, které rozhodují o životaschopnosti a v konečném výsledku i o jeho kráse na zahrádkách. COLOR PARADE obvykle roste výborně. Vytváří vysoký porost živě zelených, štíhlých rostlin, dostatek velkého brutu, hlízy rychle dorůstají. Avšak pozor — zdá se citlivější na jednu z nejhorších viróz, mozaiku okurky, která nebývá vždy nápadná na listech, ale znehodnocuje květy charakteristickým žiháním. Je třeba důsledné selekce a likvidace napadených rostlin, nechceme-li, aby nás tato nevšední odrůda v příštích letech zklamala.

368 **REGENCY**, Frazee 76, M, CK 86, ZM 87. Prohlížíme-li seznam oceněných zahraničních mečíků posledních dvou sezón, jedno nelze přehlédnout: v našich podmínkách jsou velice úspěšné odrůdy Edwina Frazeeho. Z pěti udělených Zlatých medailí zahraničním odrůdám tři patří právě jemu. Frazeeho odrůdy nebývají příliš voskové a zvlněné, ale zato mívají perfektní pěstitelské a komerční vlastnosti. V atraktivní skupině „černých“ mečíků (58, 68) nemáme stále nadbytek špičkových odrůd. REGENCY ale patří k těm nejlepším nejen zde, ale v celé kategorii 300. Má pěknou, kompaktní černorůžovou barvu, středně zvlněné květy (R 2, W 2). V dobré kondici vytváří pěkné klasy s dobrým nákvětem (20—24) (8—10) a výstavními ambicemi. Zdá se, že zejména v poslední době byly objeveny i jeho šlechtitelské možnosti — je rodičem řady pozoruhodných semenáčů.

434 **PLZEŇ 84**, Poláček 86, M, SO 86, CK 87. Cesta této odrůdy ing. D. Poláčka k oceněním byla velmi rychlá, vlastně nemohla být rychlejší. V roce uvedení získává Standardní ocenění, rok na to Cenu kvality. PLZEŇ ovšem měla „letný start“, protože již dva roky před introdukcí vešla do podvědomí mnoha mečíkářů jako vítězný semenáč hlavní výstavy v Plzni. Má krásné lososové květy s poněkud světlejšími vnitřními lístky, skvěle zvlněné i voskové (R 4, W 4) i úhledné a pravidelné klasy (obvykle 20—22) (7—8). Trochu jí chybí pěstitelské body (jen těsně splnila požadovaných 10 % pro CK), což je snad způsobeno tím, že opravdu není pěstitelsky příliš „razantní“, vytváří drobnější brut, ale také možná tím, že je zatím známa spíše z výstav než zahrádek. Její sice trochu subtilnější, ale živě zelený porost vypadá velmi zdravě. Pochází z křížení šlechtitelsky méně u nás využívané ROSE ROYCE (564, Baermann 66) se slavnou Griesbachovou SISTER FORTUNA.

343 **DIANA**, Rýznar 82, M, SO 86 CK 87. V barevné skupině lososově růžových je snad největší konkurence. Jestliže zde DIANA patří ke špičkovým odrůdám, svědčí to o jejich kvalitách. Krásná čistá a jemná růžová přechází do bí-

lého hrdla, květy jsou voskové a elegantně zvlněné (R 4, W 3), vytváří vyvážené, výstavní klasy. Obvykle roste velmi dobře, ale zkušenosti pěstitelů jsou různé. Příčina bývá obvykle tatáž: odrůdy s „americkým“ genofondem jsou citlivější na virózy. Jestliže nejsme důslední v selekci, namnožíme z virózních rostlin klon s výrazně sníženou životaschopností. DIANA pochází z křížení velmi renomovaných rodičů, o kterých již byla zmínka: JEROME PINK × EVA.

425 **TŘEBÍČ**, Poláček 84, LM: SO 86, CK 87. Další z vítězných semenáčů našich výstav se rychle zabydlel v první dvacítkě československého sortimentu. Zajímavé oranžové květy se žlutým okem jsou pěkně zvlněné (R 3, W 2—3). Z velkých hlíz vytváří imponující klasy s dobrým nákvětem (20—24) (8—10). Pěstitelské vlastnosti jsou průměrné, většinou roste zdravě, ale ne příliš vitálně. Pochází ze zajímavého křížení — kávová, výborná Robertsova pixiola z r. 1967 TOKYO (290), často šlechtiteli využívaná, byla opylena Johnsonovou JADE RUFFLES (314), živě zelenožlutou, s výstavními ambicemi. Vznikla velkokvětá, oranžovo-žlutá TŘEBÍČ a její sourozenec ORANŽ, rovněž velkokvětá, sytě oranžová, dekorační odrůda. Tak se někdy u polyhybridů projevuje vliv předků.

462 **RŮŽOVÝ KLENOT**, Repčík 84, LM, SO 86, CK 87. Překrásná, čistá, světloune růžová barva, květ silně zvlněný, jakoby vymodelovaný z vosku (R 4, W 5). Tento krásný květ kompenzuje určité nedostatky, obvyklé u odrůd tohoto typu: kratší klas, slabší vitalita. Jeho rodiče jsou známé odrůdy: POCHODĚN × SNĚHURKA.

427 **BRONZOVÁ SOCHA**, Rýznar 84, M, SO 86, CK 87. Unikátní a atraktivní barevná kombinace — bronzově oranžová s hnědou, zvlněné, voskové květy (R 3—4, W 3). Vytváří dlouhé klasy (až 24/10), má uspokojivé pěstitelské vlastnosti. Další z kvalitních odrůd dr. Leonarda Rýznara, jehož bilance za dva roky existence systému ocenění Gladiris je pozoruhodná: 3 odrůdy Zlatá medaile, 3 Cena kvality, 7 Standardní ocenění a odpovídá postavení jeho odrůd v současném československém sortimentu: Matkou BRONZOVÉ SOCHY je výborná Frazeeho BLAZE (436), opylená neintrodukovaným semenáčem ze SARAPARILLY.

575 **TITAN**, Poláček 84, M, SO 86, CK 87. TITAN je již čtvrtou odrůdou v posledních letech velmi úspěšného šlechtitele, která získává Cenu kvality. Je věrný svému jménu: velké, široce rozevřené květy, levandulové s krémovým hrdlem, nejsou příliš voskové a zvlněné (R 2, W 2). Z velké hlízy vyrůstá obvykle mohutný klas (80—90 cm, 22/8). Porost je vysoký a vitální, množství uspokojivá. Matkou je známá HERITAGE (434), kterou najdeme v rodokmenu mnoha špičkových odrůd, opylená starší Fischerovou BLUE NIGHT (485).

594 **BOMBAJ**, Poláček 85, LM, CK 86, Cena Václava Sochora 87. Na špičce československých amatérských novošlechtění posledních let nacházíme velmi úspěšnou dekorační odrůdu. Odhalit tajemství jejího úspěchu není těžké — je to opravdu unikátní, těžko definovatelná barva — ocelově šedo růžová, spodní lísek výraznější, s bílou linkou. Má pevné, středně zvlněné květy (R 2, W 3) a vytváří klasy sice dostatečně dlouhé, ale méně pravidelné stavby. K přednostem patří i dobré pěstitelské vlastnosti, obdivovaná barva BOMBAJE vznikla z křížení dvou známých odrůd: australské ROYAL BROCADE, vznosné růžové (564), opylené pinkovou Johnsonovou SPIRIT OF '76 (445).

442 **BRIDESMAID**, Doerr 77, M, SO 86, CK 87. Když šlechtitel Doerr v dlouhé řadě semenáčů získaných ze samoopylení známé a značně šlechtitelsky využívané Robertsovy BOISE BELLE (335) z r. 1948(!) získal i velice zvlněný světle růžový, s nevidaným, krajkovým zeleným lemlem, neuvažoval prý o jeho uvedení — při klasickém pohledu měl totiž řadu nedostatků. Takováto

křížení (podobně jako zpětné křížení) přinášejí nejedno překvapení, protože vedou k zvýšené expresi recesivních znaků. Nakonec přece jen spatřila BRIDESMAID světlo světa a mnohé nadchla. Pro ten nádherný květ jí odpustili nestálou barvu, krátký a nahuštěný klas i ne právě nejlepší pěstitelské vlastnosti. Stala se reprezentantem „exotů“, tolik diskutované skupiny mečíků. Nemusíte být milovnice exotů, ale jedno byste měli uznat: bez BRIDESMAID by byl ten přepestrý svět mečíků chudší. U nás byla v letech 1981—85 neúspěšnější zahraniční odrůdou a objevila se také na 6. místě amerického sympozia v r. 1980.

335 **FRIZZLED CORAL LACE**, Johnson 76, EM, SO 86, CK 87. Jméno Oscara Johnsona je pro mnohé pojmem. Tento šlechtitel podstatně ovlivnil další vývoj mečíků tím, že se zaměřil na silně voskové a zvlněné typy. Jeho práce vnesla nové, esteticky mimořádně cenné prvky do šlechtění, ale ve své IDAHO RUFFLED GLADIOLUS GARDEN se vydal nesnadnou cestou. Preference těchto obvykle silně recesivních znaků měla své důsledky: mnoho semenáčů mělo sníženou životaschopnost, zvýšenou citlivost na virózy a často také krátké a nepravidelné klasy. S tím vším se musel při selekci potýkat. Dnes prošel jeho materiál v rukou mnoha šlechtitelů stovkami křížení a podařilo se do značné míry rozbit ten nepřijemný „crossing-over“, ale pořád platí: jednostranné sledování jen maximálního zvlnění a voskovitosti bez vyváženého přístupu k ostatním vlastnostem může vést do slepé uličky. V dobré kondici jsou Johnsonovy odrůdy ovšem velice krásné a F. C. L. je jednou z nejslavnějších. Její jméno je případné — korálově lososová s krémovým hrdlem, mimořádné, tvarově neobvyklé zřasení, silný vosk. Má-li být ovšem v kondici, vyžaduje mimořádnou pozornost selekci pěstitelského materiálu a co nejlepší podmínky.

433 **JO ANN**, Kochevar 83, EM, SO 86, CK 87. O této odrůdě, která rychle získává oblibu (přírůstek bodů 134 %), lze hovořit v superlativech. Oranžově lososovité květy se zlatým hrdlem, nepřilíš zvlněné, ale pevné (R 2, W 3) jsou uspořádány v dlouhých klasech velmi dobré sčavby (80 cm, 22—25/8—10). Výborně a vitálně roste, vytváří dostatek dobře klíčivého brutu. JO ANN je volně opyleným semenáčem od Larusovy POWDER PUFF (sestra PARADE), matky řady výborných výstavních odrůd.

304 **GREEN ISLE**, Roth 79, EM, SO 86, CK 87. Šlechtitel Roth neuvedl mnoho odrůd, ale s GREEN ISLE měl šťastnou ruku. Po úspěchu v AAGS se záhy ocitá v popředí své barevné skupiny i kategorie 300. Má živě zelené, nepřilíš pevné květy (R 2, W 1) v úhledných klasech. Výborně roste, vytváří obrovský brut. Pochází z křížení dnes již málo známých zelených odrůd IRISH GREEN X GREEN ICE. V hodnotitelské anketě stále získává body (+ 163 %).

543 **ULYBKA GAGARINA**, Gromov 80, M, SO 86, CK 87. Tato sovětská sorta má charakteristický rukopis. Velké, málo zvlněné, ale voskové květy (R 1, W 3), jemné, čajově lososové barvy s jasně červeným okem, pěkné klasy. Skvěle roste, vytváří nemnoho brutu, který je ale velký a výborně klíčivý. Esteticky zajímavá a pěstitelsky špičková odrůda.

545 **INCOMPARABLE**, MacKenzie 80, LM, SO 86, CK 87. Známý kanadský šlechtitel Alex MacKenzie často opakoval křížení dvou slavných výstavních odrůd PARADE X MOON MIRAGE a uvedl z něj řadu semenáčů: DRAMA, INCOMPARABLE, DIVA, SUMMER SPECIAL, PINK MIRACLA, GOLDEN MORN, NORTHERN SUNSET, YELLOW STAR, PALE ANGEL... Všechny mají výstavní ambice, nejlepší jsou patrně první tři. U nás je neúspěšnější DRAMA — nositel Zlaté medaile 1986, opravdu špičková výstavní odrůda, úspěšná i v zámoří (3. v sympoziu NAGC v r. 1984), kde je ovšem ještě o stupeň úspěšnější (INCOMPARABLE), 2. v sympozii 1982—84, čtené vavříny v Kanadě a také

v Anglii. U nás patří INCOMPARABLE zřejmě k odrůdám s delší aklimatizací — což znamená, že k selekci a namnožení kvalitního materiálu je třeba čas. Skutečně se zdá, že v oběhu je pěstitelský materiál velmi různé kvality. V plné formě je skvělý. Velké lososově růžové květy s žlutokrémovým hrdlem nejsou sice silně, ale pěkně zvlněné a voskové (R 2—3, W 3). Mohutné impozantní klasy, nejvyšší výstavní ambice.

499 **CHOCOLATE RIPPLE**, Frazee 78, L, SO 86, CK 87. Další z úspěšných Frazeeho odrůd, které nese jeho zkopis. Kdo ovšem, ovlivněn názvem, čeká čokoládově hnědou barvu, bude zklamán. Květy hnědočervené až měděné, pokryté jemnými a hustými bělavými skvrnkami, téměř hladké (R 0—1, W 2) se i tak mnohým líbí. Vytváří pěkné robusní klasy a velmi dobře roste.

442 **POEMA MLÁDÍ**, Sochor 84, M, SO 87. Tato odrůda Václava Sochora je stále populárnější. Má poutavé, lososově růžové květy s velkým krémově zbarveným hrdlem, pěkně zvlněné a voskové (R 4, W 3—4), pěkné klasy a dobře roste. Je další z řady zdařilých odrůd z BÍLÉ NEZNÁMÉ (BÍLÁ NEZNÁMÁ X COPPER GIGANTEA).

401 **ALBATROS**, Hajduček 86, LM, SO 87. Květ této odrůdy je velmi krásný: sněhobílý se zelenými lemy vnitřních plátků, krásně, hluboce zvlněný a velmi voskový (R 4, W 5). Přestože není pestrý, patří mu čelní místo mezi exoty Arnošta Hajdučka. Klas, jak to bývá u těchto odrůd, je kratší (16/8). Nepřekvapí, že v jeho krvi najdeme BRIDESMAID: HEART THROB X (NĚHA X BRIDESMAID).

363 **OLINKA**, Prachař 86, M SO 87. Při pohledu na OLINKU ing. Milana Prachaře mě napadá, že možná děláme dobře, když nepenalizujeme automaticky okaté sorty (i když náš výklad kritéria o čistotě a harmonii barvy je někdy velmi benevolentní). Některé z nich působí velmi svěže a mají mnoho obdivovatelů. Zbarvení OLINKY je nevsední: najdeme tam růžovou s okrovým podtónem, zlatou i červenou kresbu, a to vše v estetické kombinaci. Květy jsou pěkně zvlněné a voskové (R 3, W 3), klasy mají i výstavní ambice. Protože má i výborné pěstitelské vlastnosti, není divu, že zájem o ni je velký — měla největší přírůstek bodů ze všech odrůd 880 %!). Pochází z křížení málo známé KNIGHT SCARLET s Johnsonovou IDAHO MAGIC EXOTIC a existuje již i červená mutace.

552 **PASTEL ROUGE**, Sochor 82, LM, SO 87. Surozencem POEMY MLÁDÍ je tato odrůda, jejíž největší devizou jsou pěstitelské vlastnosti. Má ale i pěkné, světle červené až pastelově lososové květy a slušné klasy. Výborná je množství a nárůst hlíz z brutu.

468 **BLACK STALLION**, Fischer 79, LM, SO 87. Ve své barevné třídě se objevuje na druhém místě za REGENCY. BLACK STALLION je ovšem odrůda úplně jiného charakteru. Velké květy jsou málo zvlněné (R 1, W 2), černorůžové s tmavšími okraji: vytváří statné klasy dekorativního typu. Pěstitelsky je ovšem výborný — proto patří k výběru All-America (AAGS). Zájem o něj má stále vzestupnou tendenci (+ 142 %).

447 **PINK LADY**, Roberts 82, M, SO 87. Konečně se mezi oceněnými objevuje absolutně nejúspěšnější americká odrůda posledních let. Winston Roberts se nezmazatelně zapsal do historie šlechtění mečíků. Desetiletí jeho nesmírně systematické práce dala světu mnoho nádherných odrůd. Ještě více než 10 let po jeho smrti uvádí Alex Summerville ve své GLADIOLUS WORLD-WIDE jeho odrůdy. Snad tři nejlepší z nich získávají shodou okolností u nás letos Standardní ocenění. PINK LADY v plné kráse svých sytě růžových květů s velkým bílým hrdlem a výstavních klasů je vynikající. Je o ni přirozeně velký

zájem a my budeme s napětím sledovat její další postup, protože víme, že některé slavné zámožské odrůdy (PARADE, ICE CAP a další) nebyly v našich podmínkách nejúspěšnější. Doufáme, že o PINK LADY to platit nebude.

404 **EMERALD RIPPLE**, Pletcher 78, M, SO 87. Na otázku „která je nejlepší zelená?“ mnozí odpovídají: EMERALD RIPPLE. Je to samozřejmě sporné tvrzení, zejména dnes, když se objevuje řada nadějných semenáčů (zvláště jsme zvědaví na poslední Frazzeho triumf GREENLAND, ale EMERALD RIPPLE si ocenění zasloužil). Má krásnou živě zelenou barvu, ve které je méně žluté než u ostatních, takže jí odpoustíme drobnou červenou kresbu v hrdle. Vytváří pěkné klasy a dobře roste.

499 **DRIFTWOOD**, Fischer 84, M, SO 87. Nestárnoucí Carl Fischer a jeho NOWETA GARDENS jsou již desetiletí ve světě mečíků pojmem. Počet jeho odrůd již dávno představuje trojčíferné číslo. Nenacházíme je tak často na předních místech výstav a symposií. Jsou to mečíky pro široké použití, obvykle dekoračního typu, tvarově i barevně velmi rozmanité a pěstitelsky spolehlivé. Tyto rysy nese i DRIFTWOOD. Jeho exoticky tvarované květy s kontrastní směsí živě lososově hnědé s tmavou mahagonově hnědou jsou neobvyklé tvarem i barvou. Klas má z velkých hlíz slušné parametry (65 cm, 22–24/8), ale méně pravidelnou stavbu. Roste dobře a vytváří mnoho velkého a vitálního brutu. Proto nechybí ve výběru AAGS. Pochází z křížení kouřové SMOKY LADY (494) s Griesbachovou PAPOOSE (398).

343 **TRIBUTE**, Roberts 85, M, SO 87. Letos se mezi zahraničními odrůdami, které získaly Standardní ocenění, sešla opravdu extratřída. Již 15 dolarů introdukční ceny naznačovalo, že se mezi pinkovými i v kategorii 300 objevila výjimečná odrůda. Čistá, světle růžová s bílou, krásně zřasené květy, výstavní klasy s výborným nákvětem (25/10). Ač novinka, stačila již i u nás vyhrát několik výstav.

556 **JUNGLE FLOWER**, Vincent 86, M, SO 87. Zahraniční odrůdy se u nás prosazují pochopitelně s určitým časovým odstupem. Jestliže tedy rok po svém uvedení získává americká odrůda u nás Standardní ocenění, je to výjimečné. A JUNGLE FLOWER opravdu výjimečný je. Bratři Vincentové oslavili již sedmkrát kulaté narozeniny a přesto se zdá, že své nejlepší věci uvádějí u Stana Skolaskiho (FLAD'S GLADS) v poslední době. JUNGLE FLOWER má velké, silně zřasené a voskové květy. Vytváří robusní klasy, roste mimořádně vitálně a zdravě. Zkrátka o „Květu džungle“ lze hovořit jen v superlativech. Pochází ze známé výstavní odrůdy ORANGE GLEAM (436) opylené neuvedeným semenáčem.

412 **ADAGIO**, Griesbach 78, EM, SO 87. Klasická, vyvážená odrůda dr. Roberta Griesbacha. Má čisté, zlatožluté květy, pěkně zvlněné (R 3, W 2), úhledné klasy a dobře roste.

512 **CELEBRITY**, Roberts 83, M, SO 87. Další ze špičkových odrůd z pozůstalosti W. Robertse. Má světle žluté, velké květy, ale především mohutné výstavní klasy, které ji vynesly až na druhé místo severoamerického symposia v r. 1986.

465 **PRISCILLA**, Frazee 77, EM, SO 87. Tato spolehlivá odrůda využila poslední možnost získat ocenění. Je jemnější a skromnější sestrou u nás nejúspěšnější zahraniční odrůdy posledních let — GAY FESTIVAL. Má málo zvlněné a měkčí (R 1, W 1), ale jemně zbarvené květy: růžové, s měkkým přechodem do krémově žlutého hrdla a tmavším růžovým okrajem, slušné, ale ne výstavní klasy. Její největší předností jsou velmi dobré pěstitelské vlastnosti.

420 **DONNA MARIA**, Podger 79, M, SO 87. Také tato odrůda s bledě oranžově zbarvenými květy s kresbou na spodních lístcích není nejnovější, ale upozorňuje na sebe v poslední době. V loňském roce jako vítěz své kategorie na celoslovenské výstavě v Bratislavě. Její devizou jsou pěkné klasy a dobré pěstitelské vlastnosti.

447 **ATTRACTION**, Coon 82, LM, SO 87. Skutečně špičková odrůda Lynna Coona, vždyť v severoamerickém sympoziu již rok po uvedení ji nacházíme na 3. místě mezi výstavními a na 2. místě mezi dekoračními odrůdami. **ATTRACTION** má pěkné, středně zvlněné květy se zahrocenými lístky (R 2, W 3), sytě lososově růžové s bílým hrdlem. Je schopna vytvářet krásné klasy (70 až 75 cm, 22—24/12) a také v našich podmínkách vitálně a zdravě roste — má tedy všechny předpoklady pro to, aby se stal úspěšnou odrůdou.

Choroby mečiků, příznaky, ochrana

Ing. Pavel Talich

(Dokončení)

Z fyzikálních metod používaných při ochraně proti chorobám je možné využít moření horkou vodou, které je účinné proti *Stromatinia gl.*, *Septoria gl.* a *Fusarium oxysporum* f. sp. gl. Nejprve hlízy a brut namočíme do vody o teplotě 20 °C na dobu 2 dnů. Potom provedeme vlastní moření horkou vodou po dobu 30 min. Teplota vody je pro velké hlízy 48—50 °C, střední hlízy 50 až 51 °C, malé hlízy 50—52 °C, brut 53 až 56 °C.

Dalším způsobem, jak chránit mečiky před škodlivými činiteli bakteriálního a houbového původu je použití chemických přípravků. Před jejich aplikací je nutné si podrobně prostudovat návod a potom tento přesně dodržovat, aby nedošlo k poškození jak rostlin, tak vlastního zdraví. Chemické přípravky působí pouze preventivně, tzn., že rostlinu nevyлéčí, ale mohou zabránit vzniku infekce a nebo průběh onemocnění zastavit. Je možno použít chemické přípravky k preventivnímu moření hlíz, viz. tabulka č. 2. Při moření se při opakovaném použití mořící jichy objem doplňuje na původní výši dvojnásobnou koncentrací. Přípravenu mořící kapalinu nelze použít druhý den. Pokud není bezprostředně po moření sázeno, je nutné hlízy pečlivě vysušit. Během vegetace lze chemické přípravky použít ve formě závlivky a postřiku, viz tabulka č. 3. Ošetření provádíme preventivně po období zvýšené vlhkosti (déšť) a teploty, kdy jsou příznivé podmínky pro vznik infekce a nebo při prvních příznacích vadnutí rostlin, které není způsobeno nedostatkem vláhy. Zásah je vhodný za 7—10 dnů opakovat, přijde-li v tomto období déšť, interval zkrátíme.

V ochraně rostlin, právě tak jako v lékařství, musíme pamatovat na to, že zdraví je založeno na celé soustavě preventivních opatření, které se musí stát součástí pěstitelského postupu. I u rostlin platí, že je lepší chorobám předcházet, než je léčit.

◀
Fusarium oxysporum
f. sp. *gladioli*
(fuzáriová hniloba)

▶
Stromatinia gladioli
(tvrdá hniloba)

Tabulka č. 1. Chemické přípravky proti přenašečům viróz

Přípravek	Škod. činitelé	Koncentrace %	Ochranná lhůta/dny
Thiodan 35 EC	saví a žraví	0,15	14
Phosdrin 24 EC	saví a žraví	0,15—0,02	5
Dimecron 20	saví a žraví	0,1—0,3	7
Dimecron 50	saví a žraví	0,04—0,1	7
Metation E 50	saví a žraví	0,1—0,2	7
Folimat EC 50	saví a žraví	0,1—0,15	14
Actellic 50 EC	saví a žraví	0,15—0,2	3
Selecron 500 EC	mšice	0,1—0,2	3
Bi 58 EC	mšice	0,1	7
Anthio 25	saví a žraví	0,15—0,2	14
Croneton 500 EC	mšice	0,05—0,1	3
Pirimor DG, DP	mšice	0,075—0,05	1
Unden	saví a žraví	0,1—0,15	7
Lanate 90 WS	saví a žraví	0,1	7
Nudrin 90 WSC	mšice	0,03—0,1	7
Ultracid 40	saví a žraví	0,075—0,1	14
Cybolt 100 E	mšice	0,05	3

Ochranná lhůta je doba, po kterou nelze ošetřenou rostlinu sklízet.

Tabulka č. 2. Chemická ochrana proti chorobám mořením hlíz

Přípravek	Škodlivý činitel	Koncentrace dávka	Pozn.
Bavistin, Derosal 50 WP, Funaben 50	Botrytis, Septoria	0,2 %	1
Fundazol 50 WP, Benlate	Botrytis, Fusarium, Septoria, Stromatinia	0,2 %	1
Pomarsol forte 80 WP, Thirodan 80 WP, Radothiram 80 WP, Wolfen Thiuram 85	Fusarium, Botrytis, Bakteriózy	3 g/kg	2
Rovral 50 WP	Botrytis, Stromatinia	0,15 %	1
Rovral Flo	Septoria, Stromatinia	0,4 %	1
Ronilan 50 WP	Botrytis, Stromatinia	0,1 %	3
Tecto 450 FW	Fusarium, Botrytis	0,25 %	1

Poznámka: 1 máčení v suspenzi po dobu 30 min.
 2 moření suchou cestou
 3 máčení v suspenzi po dobu 10—15 min.

Tabulka č. 3. Chemické přípravky proti chorobám během vegetace

Přípravek	Škodlivý činitel	Koncentrace (dávka) způsob ošetření
Dithane M 45, Novozir WN 80, Ziman S 80	Botrytis, Fusarium, Septoria	{0,3 %} P
Perozin 75 B	Botrytis, Septoria, skvrnitosti	{0,3 %} P
Fundazol 50 WP, Benlate	Botrytis, Septoria, Stromatinia, Fusarium	{0,2 %} P nebo 5 g na 8 l/m ² /Z
Bavistin, Derosal 50 WP, Funaben 50	Botrytis, Septoria, Stromatinia, Fusarium	{0,2 %} P nebo 5 g na 8 l/m ² /Z
Orthocid 50	bakteriízy, mykózy, skvrnitosti	{0,3 %} P
Rovral 50 WP	Botrytis, Stromatinia	{0,15 %} P
Rovral Flo	Botrytis, Stromatinia	{0,3 %} P
Ronilan 50 WP	Botrytis, Stromatinia	{0,1 %} P
Topsin M 70 WP	Botrytis, Fusarium	{0,1 %} P
Pomarsol forte 80 WP, Wolfen Thiuram 85	Botrytis, bakteriízy	{0,2 %} P
Bayer 50 72	Pythium, Phytophthora	{0,03 %} 5—18 l/m ² Z
Previcur N	Pythium, Phytophthora	{0,15 %} 5—8 l/m ² Z
Cryptonol Liquid	Pythium, Rhizoctonia	{0,2 %} P bakteriízy {0,05—0,1 %} 5—8 l/m ² Z
Chinosol W	Pythium, Rhizoctonia	{0,03 %} P bakteriízy {0,007 %} 5—8 l/m ² Z
Saprol	Rzi	{0,125 %} P
Tachigaren 30 L	Fusarium	{0,1—0,2 %} 8—15 l/m ² Z
Polyram Combi	Botrytis	{0,2—0,3} P
Tecto 450 FW	Fusarium, Botrytis	{0,1 %} P

P — postřik Z — závlivka

Proti Botrytis v květu aplikujeme: Benlate, Funaben 50, Fundazol 50 WP, Ronilan 50 WP, Derosal 50 WP, Bavistin v koncentraci 0,06 % postřikem.

◀ Pseudomonas marginata
(bakteriální hniloba)

▶ Botrytis gladiolorum
(botrytiiová hniloba - srdéčková)

Zpracováno na základě literárních údajů.

Mečíková sezóna 1988 je za námi

Petr Mímránek

Podzim je tady, hlízy mečíky jsou sklizeny, ale dojmy z rozkvetlých záhonů mečíků u přátel, doma i na výstavách v Bohumině a Třebíči zůstávají. Průběh počasí přinesl mnoha pěstitelům v tomto roce zklamání, a to v podobě prudkých dešťů i krupobití, které nadělalo mnoho škod. Konec července přinesl abnormálně horké, tropické počasí s teplotami někde i nad 36 stupňů C a klasy mečíků, které začínaly právě formovat poupata k rozvinutí, byly prudkým slunečním svitem zvadlé a místy i popálené. Dlouhé letní sucho jistě velmi potrápilo ty pěstitelé, kteří nemají možnost závlahy. Zaznamenal jsem poměrně menší napadení porostu mšicemi a trásněnkou v porovnání s minulými roky, ale neúměrně větší množství hryzců, kteří se pustili ve své nenasytlosti i do porostu mečíků. Vrtochy počasí však byly v různých místech různé, proto je těžké dělat stejnou šablonu pro všechny.

Mečíky vysazují obvykle první týden v květnu a kvetení mečíků mi vrcholí poslední týden v červenci. Tento termín mi vyhovuje pro šlechtitelskou práci, na výstavy v srpnu však mnoho klasů nezbývá. Noční teploty koncem července a začátkem srpna obvykle neklesají pod 12 stupňů C, což je krajní teplotní mez pro klíčení pylu a jeho prorůstání bliznou. Také semínka mají dostatek času dobře vyžrát do konce srpna, později začínají ranní mlhy a slabší semeníky napadají plísně. Opylování provádím ještě i po 10. srpnu, ale procento přijatých křížení po tomto termínu silně klesá. Ve skleniku a jižnějších oblastech můžeme samozřejmě křížit i později. Dozrávání opylených klasů ve vězích se mi neosvědčilo, semínka jsou slabá a bývá jich mnohem méně v porovnání s matečnými klasy opylenými a dozrávanými pod fóliovým krytem.

Měl jsem možnost vidět kvést několik zahraničních novinek z r. 1988 a mohu potvrdit, že některé jsou opravdovým přínosem, i když zdaleka ne tak šokujícím, jako byly svého času Johnsonovy BICENTENNIAL, F. C. L., BLUE VIOLET, JEROME PINK a CHEETAH. Z větší poloviny však zahraniční firmy nabídky odrůdy podřadné kvality. Nejvíce mě zaujala novinka 500 SILVERADO Walker. Květ popisují jako opravdu vysoce kvalitní s jemným zkadařením po celé ploše, s dobrou voskovitostí a trvanlivostí. Je stříbřitě bílý a střed přechází do žlutého jícnu. Z malých hlízek dala SILVERADO klasy s 20 puky a po sprášení se vytvořily velké semeníky, tedy je fertilní. Jde o dobrý přínos v novém tvaru květů ve skupině bílých mečíků.

Z červených odrůd byla nejvýše hodnocena firmou Summerville 556 CRIMSON FIRE Roberts. Je zářivě červená s tmavším prstencem ke středu květu, 17 puků z malé hlízy, ale květy jsou na okrajích jen nepatrně zkažené, slabá textura a malá odolnost proti dešti nebo slunci. Doufejme, že z větších hlíz vytvoří dokonalejší květy. Od pana Squirese se mi líbila 325 TANGERINE TANGO Berreth, s výrazně čistou oranžovou barvou a tmavšími okraji stejného odstínu. Po stránce výstavních kvalit bude ještě dokonalejší 468 MONTENEGRO Kochevar. Černorůžová sytá barva a kvalitní výstavní klasy s 20 puky.

Odrůdy 555 ERMAL Bates, 435 LADY LOVE Walker, 463 UTOPIAN Mac Kenzie a připravovanou lahůdkou na rok 1989 FIRE AND ICE, kterou již někteří pěstitelé v naší ZSO vlastní, jsem neměl možnost vidět kvést, ale jistě to budou hodnotné a přínosné odrůdy, o kterých budeme v následujících sezónách častěji diskutovat.

Odrůdy LADY LOVE a 445 QUEEN SOPHIA Jones, dvoubarevná bílorůžová, kvetly perfektně u přítele ing. Mušky v Bratislavě.

Odrůdy z let 1987 a 1986 považujeme stále za novinky a chtěl bych se zmínit o některých z těchto let, které mě zaujaly. Je to především 501 ALFRESCO Walker, velmi vitální a vysoká rostlina s výstavními klasy a květy trpytivě bílými s vějířovitou skvrnou, růžově červenou. Zaslouží si rozšíření a doporučuji ji všem vystavovatelům, aby si ji sehnali k množení. U modrých odrůd má nepatrné zdokonalení ve stavbě klasu 483 PEARL BLUE Walker. Nemohu opomenout absolutně kvalitní 425 VERMILLION Walker, růžově oranžovou s bílým hrdlem, vynikající pro další šlechtitelskou práci, výstavy i dobrou po zdravotní stránce. Můžeme po letošní sezóně konstatovat, že odrůdy šlechtitele Walkera posouvají kvalitu mečků o další krok kupředu.

Je potřebné se zmínit o kvalitní odrůdě 425 CARAVAN Griesbach, která značně vylepšuje kvalitu hnědých mečků. Je to bezesporu nejlepší současná hnědá s hnědočerveným okem a dobrým zkadeřením. Do popředí zájmu vystavovatelů se konečně dostá-

vá 445 PINK LADY Roberst 1982 s velkými klasy a květy barvy světle červenými s bílým jícnem a bílým okem. Přechod červené barvy z okrajů ke středu však při detailním pohledu není dokonalý a značně ruší čistotu barvy. Klasy mají 20 až 21 puků, zdravý a obzvláště vitální růst, v dobrých podmínkách vytvoří super výstavní klasy. Nakonec bych se chtěl zmínit o odrůdách pana Fishera, které mají v poslední době dobrou kvalitu. Je to především 415 DANCER Fic 1984, krásná ladící kombinace žluté a červené, pak absolutní dokonalost 414 LADY'S NIGHT Fic 87, citrónově žlutá se zoubkovanými okraji, jako krispa tulipány. Z domácích produkce mě v posledních letech nejvíce zaujal výpěstek pana Hajdučka ALBATROS. Velmi zdravá odrůda, s nezvykle čistě bílou barvou květů a kvalitní voskovitostí a k završení této krásy jsou vnitřní květní plátky lemovány zeleno-žlutou. Tento mečík bude po namnožení perlou všech výstav a chloubou československých pěstitelů.

ÚVOD DO GENETIKY ROSTLIN

Ing. Pavel Talich

Základní pojmy

Genetika je základní vědní disciplína, která studuje a vysvětluje podstatu takových jevů v přírodě, jakými jsou dědičnost a proměnlivost. Dědičnost se při tom míní všeobecně známá skutečnost, že rodiče a děti nebo sourozenci mezi sebou vykazují větší nebo menší podobnost. Proměnlivostí se rozumí právě onen jev, kdy otec a syn či sourozenci mezi sebou si zcela podobní nejsou. Liší se v menším nebo větším počtu znaků.

Znaky, které lze nějak pojmenovat a v nichž se tvarově či barevně dva jedinci patřící do jednoho druhu liší, nazýváme znaky kvalitativní. Znaky, které vyjadřujeme v metrických jednotkách a které můžeme měřit, vážit nebo počítat, nazýváme znaky metrické nebo také kvantitativní.

Vývoj toho či onoho znaku v ontogenezi jedince řídí geny — vloh, které jsou jednotkou dědičnosti. Kvalitativní znaky jsou zpravidla řízeny jedním nebo několika málo geny, zatímco znaky kvantitativními jsou řízeny velkým počtem genů.

Soubor všech genů jedince nebo také genetických informací se obecně nazývá genotyp. Genotyp získává každý jedinec až při splynutí samčí a samičí buňky po opylení a následném oplození, kdy se vytváří zygota, ze které se

vyvíjí nový jedinec. Prakticky polovinu genetické výbavy dostává každý jedinec od matky a polovinu od otce.

Soubor všech znaků kvalitativních i kvantitativních se nazývá fenotyp. Fenotyp je více méně určen genotypem a podmínkami existence, ve kterých organismus žije a vyvíjí se. Kvalitativní znaky jsou z větší míry řízeny genotypem, zatímco u kvantitativních znaků je fenotypový projev ovlivněn z větší míry podmínkami prostředí. Rostlina se špatným genotypem dá v dobrých podmínkách pouze špatný fenotyp. Dobrý genotyp však ve špatných podmínkách se rovněž nemůže řádně projevit a dá pouze špatný fenotyp. To znamená, že vysokou produkci a kvalitu lze dosáhnout pouze u rostlin, které mají dokonalý genotyp a které pro svůj růst a vývoj dostanou optimální podmínky.

Genetika zaujímá v biologii zvláštní postavení. Patří totiž mezi nejobecnější vědní biologické disciplíny. Dědičnost a proměnlivost má stejnou podstatu jak u rostlin a živočichů, ale i u mikrobů včetně virů stejně jako u člověka. Podstata genetické informace je společná všemu živému na naší planetě. Genetika je teoretickouází šlechtění rostlin.

Materiální nositelé dědičnosti

Převážná část genů, genetické informace je uložena v chromozomech buňečného jádra. Chromozomy se skládají z nukleové (jaderné) kyseliny. Jedná se o kyselinu desoxiribonukleovou (DNK). DNK je přenášena pohlavními buňkami z jedné generace do druhé a řídí metabolismus a ontogenezi stejným nebo podobným způsobem jako tomu bylo u rodičů. Uchování a přenos genetické informace pomocí chromozomové DNK je obecným jevem pro všechny živé organismy.

To, co která část DNK znamená a jak se podle ní formuje bílkovina a probíhají biochemické reakce v buňce a následně vznik určitého dědičného znaku či vlastnosti, se nazývá genetický kód.

Pro chromozomy jednotlivých druhů je typické, že u každého druhu mají specifickou velikost, tvar a zejména počet, což vytváří tzv. karyotyp. Chromozomový počet je u každého druhu relativně stálý. Pro vyšší organismy je typické, že počet chromozomů je sudý. Při oplození totiž každá pohlavní buňka přináší část chromozomů od otce a stejnou část od matky. Vzniklá zygota má dvojnásobný počet chromozomů než kolik nesla jedna nebo druhá pohlavní buňka. Počet chromozomů obsažený v pohlavních buňkách označujeme jako haploidní — n a počet chromozomů v somatických buňkách jako diploidní — $2n$.

Distribuce genetické informace

Základ genetiky tvoří práce Johana Gregora Mendela. Podává vysvětlení chování se jednotlivých znaků a vlastností při křížení — hybridizaci. Křížení je takový způsob oplozování, kdy se otcovský a mateřský organismus ve svých znacích vzájemně liší a podmínkou je, že tyto odlišné znaky jsou dědičně založeny. První generace potomků po křížení se označuje F 1. Potomci získaní oplozováním hybridů F 1 mezi sebou se nazývají druhá filialní generace a značí se jako F 2. Jestliže se rodiče liší v jednom, jedním genem založeném znaku, označuje se takové křížení jako monohybridní a takový kříženec monohybrid. Jestliže se rodiče liší dvěma znaky, z nichž každý je rovněž založen jedním genem, označuje se takové křížení jako dihybridní a takový kříženec jako dihybrid. Liší-li se vzájemně rodiče mezi sebou mnoha znaky, označuje se takové křížení jako polyhybridní a kříženec jako polyhybrid.

Při křížení dochází zpravidla k takovému jevu, že v F1 mají potomci znak pouze jednoho rodiče. Tomuto jevu, kdy v první filiiální generaci se projevuje pouze jeden rodičovský znak a druhý je potlačen, se říká dominance a recesivita. Dominantní je takový znak, který při křížení v první filiiální generaci převládne (např. červená barva květu). Recesivní je takový znak, který při křížení zůstane v F1 potlačen a zatím se neprojeví (např. bílá barva květu). Jestliže se v F1 projeví znaky obou rodičů napůl, F1 je intermedie (např. růžová barva květu), nazývá se takový jev neúplná dominance.

Mendel vycházel z předpokladu, že dědičnost je založena dvojmo. Tedy např. faktor vyvolávající červené zbarvení květu hrachu lze označit podle anglického názvu red — R. Recesivní faktor vyvolávající bílou barvu bude označen r. Jednotlivé faktory určitého genu se nazývají alely.

Při podvojném založení dědičnosti je však zpravidla každý znak vyvolán dvěma alelami, zvanými též alelický pár. Jeden alelický pár je uložen na určitém konstantním místě obou párových chromozomů, které se nazývá Locus.

Při chování hybridů v dalších generacích po křížení zjišťujeme, že už v generaci F2 dochází k tzv. štěpení. Štěpením v genetice rozumíme, že mezi potomky nacházíme poměrně velkou nestejnorodost. V potomstvu po křížení se setkáme s několika typy genotypů. Genotypy, kde jsou oba faktory stejné (RR, rr), tj. buď oba dominantní, nebo oba recesivní, nazýváme homozygotní a jedince homozygot. Křížením vzniká jedinec (kříženec, hybrid) s konstitucí Rr. Tedy s jedním faktorem dominantním a jedním recesivním. Takový jedinec se nazývá heterozygot. Rozeznáváme je podle toho, že homozygot po samoopylení dědí čistě, tj. má potomky uniformní a neštěpí. Heterozygot naproti tomu v potomstvu nedědí čistě, štěpí. Štěpení v generaci F2 je důsledkem distribuce genetické informace — segregace vloh.

Mendel se nespokojil sledováním chování pouze jednoho znaku v jednotlivých generacích po křížení, nýbrž jeho dalším předmětem studia bylo zjistit, jak se předávají dva znaky najednou. Při tom zjistil, že v druhé filiiální generaci nevznikaly pouze rodičovské typy, ale vedle původních kombinací znaků vznikaly i kombinace nové, kdy u potomka byl vždy jeden znak od jednoho rodiče a jeden znak od druhého rodiče. Je, kdy potomek má jeden znak od jednoho rodiče a druhý znak od rodiče druhého se nazývá rekombinace. Na tomto poznačku je také založena jedna z nejdůležitějších šlechtitelských metod — kombinační křížení.

Při kombinačním křížení každého šlechtitele zpravidla zajímá, za jakých okolností dostane požadovanou rekombinaci. Aby všechny sestavy měly možnost vůbec vzniknout, musí znát rozsah nejmenší úplné populace. Čím se rodiče liší ve větším počtu znaků, tím je rozsah nejmenší úplné populace větší. Např. při 99 % pravděpodobnost, že se požadovaný genotyp vyskytne u trihybrida, musí být nejmenší úplná populace ve štěpící generaci F2 v rozsahu 300 jedinců.

Mendelovy zákony, které hovoří o segregaci genů i o nezávislé kombinaci, si všímají takových znaků, které jsou vyvolávány pouze jedním párem alel. V přírodě nejsou všechny znaky tak jednoduše dědičné, neexistuje všude úplná dominance a tak je mnohdy studium dědičnosti ztíženo. Takový stav, kdy jeden znak je vyvolán jedním genem, se nazývá monometrie. Mezi úplnou dominancí a neúplnou dominancí je řada přechodů a tak se v některých případech hlavně vlivem podmínek vnějšího prostředí vztah dominance a recesivity mění. Jindy jeden faktor vyvolává hned několik znaků najednou. Tento jev se nazývá pleotropie. Opačným případem je tzv. polymerie nebo interakce faktorů, kdy jeden znak je vyvolán dvěma nebo více geny. Důsledkem těchto odlišností jsou odchylky ve štěpných poměrech při křížení.

(Pokračování v příštím čísle)

Připravujeme katalog velkokvětých kosatců

V poslední době se snažíme v našem zpravodaji vyrovnat určitý dluh, který máme vůči těmto krásným květinám. Chtěli bychom sortimentu kosatců, které naši členové pěstují a který je nemalý, věnovat soustavně podobnou pozornost jako mečičkům.

Uvědomujeme si, že chybí souhrnný materiál o pěstovaných kosatcích, včetně materiálů o našich novošlechtěních. Proto ve spolupráci se SZO IRIS Hlučín připravujeme obsáhlý katalog velkokvětých kosatců, který by měl

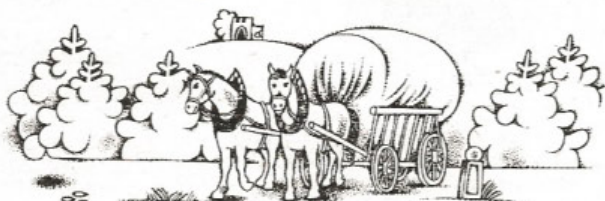
zahrnovat většinu pěstovaného sortimentu, československé novošlechtění i nové zahraniční odrůdy, s jejichž rozšířením v příštích letech je možno počítat. Katalog by měl obsahovat všechny potřebné údaje, včetně stručného popisu. S vydáním katalogu počítáme v příštím roce.

Obraťme se proto na všechny členy, aby materiály o svých novošlechtěních kosatců, jakékoliv další materiály, poznatky či návrhy, které by přispěly při tvorbě katalogu, zaslali na adresu:

Ing. Jaroslav PONEC, Gottwaldova
1135/46, 742 21 Koprivnice

Povídka na přání

DIVUKRÁSNÉ KVĚTY

Vlastimil Novák

Plně naložené vozy, přikryté plachtami, s vysokými nápravami, zdolávaly kamenitou lesní cestu. Kořeny, pokácené stromy, ostrovy bahna vyžadovaly obratnost kočích a velkou fyzickou námahu od lidí i koní. Spustil se studený déšť a cary mlhy obalovaly doslova vše. Skřípění kol, vrzání postrojů, nadávky kočích, ržání koní lekalo zvěř, která hledala záchranu v hloubi nehostinného lesa. „To je snad cesta peklem,“ zabručel pomocník Kotlas, uplivil si a obrovskou silou zvedal kolo zabořené až po nápravu do bahna. „Už abychom byli doma, v Praze, už abychom byli v teple se džbánkem pořádné medoviny. Tuhle německou zemi snad zplodil sám ďábel,“ udýchaně prohodil muž v koženém kabátci, opásaný mečem a špinavé ruce otřel o kalhoty. „Do večera budeme v Freibergu a pak už je to co by kamenem dohodil,“ ozvalo se z druhé strany vozu. „Hyje, hyje,“

mokří statní koně zabrali a karavana tří vozů se dala opět do pohybu.

Do deště se přidal ještě vítr, který prudkými nárazy shazoval větve a metal dešťové kapky do obličejů. Les se proměnil v místo plné děsu, tisíce příšerných zvuků plašilo koně, viditelnost byla pouze na tři kroky a ani hlasitým voláním se nebylo možno dorozumět. A zase zastávka. Přes cestu ležel veliký strom. Zmáčení, s vyhrnutými límcí se snažili tuto překážku odstranit a už poklíkáte? Svalovec Háta se udiveně díval na strom. „Je to nějaká zrada, strom není vyvrácený ale užiznutý.“ Byla to jeho poslední slova. Ozval se výstřel, jeho tělo se prohnulo a padlo s roztaženými rukama do bláta. Z lesa se vynořily stíny. Boj byl krátký. Začalo rabování. Vysoký muž s černými vlasy a vousy zarostlým obličejem dával rozkazy. Plátno, látky, ozdobné předměty, kořeny, šperky a další předměty byly přenášeny na přivedené koně. I pobítní nezůstali bez povšimnutí, sundávali jim boty, haleny,

prostě brali vše. Náčelník, zvaný Černý baron, špičkou boty převrátil zabitého a na jeho krku uviděl zavěšený plátěný pytlík. Prudkým pohybem jej utrl a lačně hrábnul rukou dovnitř. Místo mincí se mu v dlani objevilo několik bledě žlutých kulatých předmětů. Vypadalo to na plody něčeho neznámého, jako cibule ale bez slupek. Jednu vzal, kousl do ní, vyplívl s odporem a odhodil celý pytlík do křoví. „Odpřáhnout koně, nasedat a koukejme zmizet,“ zařval na ostatní.

Odjížděli. Jedenáct těl leželo na cestě a okrajích lesa, krev z ran se mísila s blátem, stékala po kamenech a vpíjela se do vřesu a mechu. Poslové smrti krkavci se začali slétat. Po krátké chvilce dojeli na pokraj lesa. Před nimi se tyčil holý vrch Freibergu s pověstnými šibenicemi na vrcholu. „Takhle nikdy neskončím,“ pravil náčelník, zahrozil k nebi, hrdelně se zasmál a bodnul koně do slabín, až zařičel.

Byla mladá a sličná. Procházela se po zámecké zahradě, kde pestré barvy mnoha květin se stíádaly se svěží zelení. Vůně růží ji provázela až k besidce, která v té záplavě rudých květů jako by hořela. Usedla vedle svého otce Filipa, hraběte Kinského, pána na Chroustovicích. Pohládl ji po dlouhých vlasech. Měl jenom ji, věděl o její lásce ke květinám a proto nevynechal jedinou příležitost, aby ji neobdaroval těmi nejkrásnějšími i z daleké ciziny. „Papá, proč musely být obchodní vozy přepadeny u našich hranic a nedovezly mi gladioly, po kterých tak toužím. Moc jsem o nich slyšela. Všechno se zřeknu, jen mi prosím splň toto moje velké přání,“ zašeptala a objala otce kolem krku. „Vše je zařízeno, zaplatil jsem předem a hodně a každý den můžeme čekat pana Viléma z Vlámka. On je určitě přiveze, má s sebou na čtyřicet ozbrojených lidí a to je celá armáda.“

Skutečně začátkem května roku 1796 komtesa dostala hlízy mečíků a byla první, která v Čechách zasadila tyto divoké krásné květy. Teprve o tři léta později přivezl z dalekého holandského Harlému obchodník Bařka z Pernštýna hlízy mečíků, které prodával ve svém obchodě za

vysoké ceny. Podle záznamu drážďanského kronikáře Franze Hillmanna pověstná tlupa lupičů, vedená Černým baronem, byla za pomoci vojska saského kurfirsta z části pobita a zbytek pochyťán. Černý baron a s ním sedmáct pomocníků skončilo na šibenicích, aby se osud naplnil, jejich bezvládná těla se houpala na vrcholu kopce Freibergu.

Nabízím k prodeji venkovní hlíznaté caly, dovezené z USA a Kanady. Tyto atraktivní květy velmi dlouho vydrží kvést na záhonu i ve váze. Jaroslav Roháč, Záhořova 1130/5, 405 01 Děčín II.

Společenská kronika

V poslední třetině roku oslaví své životní jubilea naši přátelé a k těmto významným dnům s upřímným přáním všeho hezkého se připojuje redakční rada.

50 let

Václav Karnoíd, Plzeň

Emilie Kršáková, Chrástecné paseky

55 let

MUDr. Jan Havelka, NDR

60 let

Alois Winkler, Hraběnov

Zita Hercegová, Trenčín

Josefa Valnohová, Brno 2

65 let

Karel Čermák, Veselí n. Luž.

Rudolf Tručka, Brno

Slávek Vrzal, Brno

Stanislav Procházka, Gottwaldov

Věra Šťastná, Jaroměř

70 let

Bernard Dinter, Ludgeřovice

76 let

František Volenec, Karlovy Vary

77 let

Rudolf Jílek, Postřelmov

František Horáček, Mlčechovosty

Na třech snímcích se vracíme k výstavě mečičků s celostátní účastí pěstitelů v Novém Bohumině. — Dominantní panelové poutače instalované naproti Závodnímu klubu ROH ŽDB. — Do prostorného sálu, vkusně a atraktivně naaranžovaného, vcházejí první návštěvníci, aby se potěšili vystavovanými květy. Je nutno se zmínit o tom, že z vystavovaných kolekcí jednotlivých pěstitelů nebyla jediná, která by byla podprůměrná. To svědčí o vzrůstající kvalitě výstav pořádaných naší ZSO Gladiris.

Upozorňujeme naše členy, kteří dosud nezaslali vyplněné anketní lístky na hodnocení nejlepších mečičků za rok 1988, aby tak učinili co nejdříve. Anketní lístky zasílejte: ing. Jaroslav Ponec, Gottwaldova 1135, 742 21 Ko-